

חי' הרשב"א בבא מציעא (לד:) "אמר הריני משלם" – עד – "שיקדים וישלם"

אמר הריני משלם והדר אמר איני משלם מהו מי אמרין מהדר קא הדר ביה. מכאן דקדק ר"ת ז"ל שהמחייב עצמו בב"ד ליתן מה שאינו מחוייב יכולהו לחזור בו ולא אמרין כיון דאמר בב"ד אינו יכול לחזור בו דאי לא הכא היכי מצי למהדר ביה כיון דאמר הריני משלם, וכיון שכן יש לדקדק עוד מכאן דהא דאמר בפ' יש נוחלין גבי עבדי גנבת רצונך השבע וטול דלא גרסינן ביה נשבע ואינו יכול לחזור אלא ונשבע בוא"ו גרסינן דעד שלא נשבע ודאי יכולהו לחזור בו. וכן יש מדקדקים כדברי ר"ת ז"ל מדאמרי' בריש פ' שבועת הדיינין אמר איני נשבע פוטרין אותו מיד ומפרשי לה משום כך פוטרין אותו מידכדי שלא יחזור בו, ומיהו בנוסחאי דוקני גרסינן התם בפ' יש נוחלין נשבע בלא וא"ו לומר שאינו יכול לחזור בו משום דהו"ל כגמר דין שהוא גמר עלעצמו דינו, והדין נותן, שהרי אילו ב"ד אמרו לו כך הו"ל גמר דין השתא נמי כך הוא דינו [דבשעה] שקיבל עליו הלה זהו שעת גמר דינו, ולא דמי לנאמן עלי אביך שיכול לחזור בו עד שעת גמר דין דהתם לא גמר האב עדיין הדין ביניהם, והגע עצמך אלו אמר אב דישבע הלה ויטול שוב אינו יכול לחזור בו, ה"נ כי אמר איהו השבע וטול זהו גמר דין והילכך ישבע הלה בע"כ של זה ויטול וכן הגרסא בהלכות הרי"ף ז"ל, וההיא דפוטרין אותו מידה"ק פוטרין אותו מיד שאין צריך להתיישב עוד בדבר שזהו גמר דינו, והא דאמר הכא מהדר קא מהדר ביה לאו למימרא דיכול הוא [לחזור] אלא מגלהבדעתו שרוצה לחזור בו והילכך לא מקני ליה כפילא דהכי קאמר ליה מפקיד לכשתגנב פרתי ותרצה ותשלמני מרצונך ולא תטריחני לב"ד פרתי קנויהלך, הא אלו מטריחו בין שיתחייב לשלם בין שלא יתחייב לשלם לא מקני ליה כפילא, ותדע לך שהרי בכיפי דלקמן חיובי מחייב לשלומי ליה ומגבא גביליה לאפדניה מיניה ואפ"ה משום דאטרחיה לא מקני ליה יוקרא, ועוד דאלו לדברי ר"ת ז"ל לא שייכא הכא בעיא אלא אמאן דאמר נגנבה ואעפ"כ רוצהאני לשלם ולא לישבע אבל בשומר חנם דאמר פשעתי אי נמי בשומר שטר שאמר נגנבה דמדינא לא מצי הדר ביה דהא אודי ליה בבי דינא לא שייכא כללדכיון שהוא חייב בתשלומין שוב אינו יכול לחזור בו ועל כרחו ישלם וקני ליה כפילא, ואילו כן הו"ל לפרושי בהדיא שומר חנם שאמר נגנבה ואמר הרינימשלם ואינו נשבע, אלא ודאי משמע דבכל ענין שייכא. ולא עוד אלא אדרבה מכאן נראה ראייה לכאורה שאינו יכול לחזור בו דאם איתא אף המפקיד לאסמכא דעתיה עד שישלם לו, ואמר הריני משלם לא ליקני עד שיקדים וישלם.